

Jazykovo-štylistické východiská pri práci s textom

Renáta Hlavatá

KATEDRA SLOVENSKÉHO JAZYKA A LITERATÚRY, FF UKF v Nitre

DiDAi2!

Didaktické impulzy 2

Ostrava 5. 10. 2019

Projekt KEGA č. 043UKF- 4/2018

Téma projektu: Jazyk jako text. Vysokoškolský učebný materiál z praktickej štylistiky a didaktiky slovenského jazyka

Vedúci projektu: PaedDr. Renáta Hlavatá, PhD.

Spoluriešitelia projektu: Prof. PhDr. Juraj Glovňa, CSc., Prof. PaedDr. Ľubomír Kralčák, PhD.,
PhDr. Mária Rendárová, PhD., PhDr. Marcel Olišiak, PhD., Mgr. Patrik Petráš,
PhD., PhDr. PaedDr. Martin Bodis, PhD.

Doba riešenia projektu: 2018 – 2019

Zameranie projektu: tvorba vysokoškolského učebného materiálu, ktorý umožní realizáciu komplexného vyučovania slovenského jazyka a didaktiky s ohľadom na prestavbu vzdelávacieho systému slovenského školstva

Ciele projektu

- projekt vychádza z prestavby vzdelávacieho systému na Slovensku s cieľom zvýšiť jazykovú a štylistickú gramotnosť mladých ľudí pripravujúcich sa na budúce učiteľské povolanie
- vychádza z pojmového a problémového vymedzenia gramotnosti prepojeného so štýlovými modelmi porozumenia rôznych typov textov
- textový materiál vychádza z rôznych žánrov, útvarov a slohových postupov s cieľom umožniť študentom zdokonaľiť sa pri ich vlastnej jazykovej a kompozičnej tvorivosti

Výstupy projektu

- **Vydanie vysokoškolského učebného materiálu z praktickej štylistiky slovenského jazyka**
- **Vydanie vysokoškolského učebného materiálu z didaktiky slovenského jazyka**

Obsah príspevku

Učebný materiál Jazyk ako text

vychádza z metodologického podložia J. Findru (2009)

- z významového hľadiska člení text na potencionálny (emický) a aktuálny (konkrétny)
- upozorňuje na modelové bázy textového modelu
- štýlému považuje za druhý základný pojem štylistiky

Obsah príspevku

Učebný materiál Jazyk ako text

- vychádza z predmetu štylistiky ako ich pomenoval J. Hubáček, (1987)
- priamo a nepriamo definuje J. Hoffmannová (1997), ktorá naznačuje prepojenie štylistiky s príbuznými disciplínami
- systematiky noriem D. Slančovej (1994), ktorá naznačuje normy sociálne – komunikačné – jazykové, neverbálne – verbálne, registrové – žánrové

Obsah príspevku

Učebný materiál Jazyk ako text

- vychádza zo špecifickej problematiky dynamiky štylistických vlastností jazykových prostriedkov a dynamiky slovenčiny ako národného jazyka - Ľ. Kralčák (2015)
- upozorňuje na slohovú hodnotu štylém a jej dynamickú povahu
- pohyb v slohovej hodnote štylém predstavuje vlastnú dynamiku štylistického plánu jazyka
- zmeny v štylistike lexém, majú systémovú povahu, napr. nové slovníkové spracovanie lexém

Obsah príspevku

Učebný materiál Jazyk ako text

- upozorňuje na dynamiku jazyka a dynamiku textu (s troma autonómnymi úrovňami):
 - ✓ dynamiku tematicko-kompozičnej výstavby
 - ✓ komunikačnú dynamiku
 - ✓ historickú (vývinovú) dynamiku

Obsah príspevku

Učebný materiál Jazyk ako text

- vychádza zo štylistického chápania textu
- Vychádza z textu ako komunikátu (komunikačným formám prejavu)
- venuje sa variantnosti textu z komunikačno-funkčného hľadiska (text ako produkt komunikačných sfér)
- zameriava sa na sociálno-komunikačnú a teritoriálnu variantnosti
- situačnú variantnosť

Obsah príspevku

Učebný materiál Jazyk ako text

vychádza z charakteristiky štýlu, štýlotvorných činiteľov a štýlém

- lexikálnych, frazeologických, morfológických, syntaktických, fónických, mimojazykových
- venuje sa kompozícii textu s ohľadom na jeho obsahovo-formálnu výstavbu
- venuje pozornosť obsahovo-kompozičným modelom (rozprávací slohový postup, opisný, informačný, výkladovo-úvahový, dialogický)

Ďakujem za pozornosť!

